

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Casvvm Conscientiæ

Continens Praxim exactissimam De Censvris Ecclesiasticis, Aliisque
Poenis, & Canonicis impedimentis, in Septem Libros distributus ...

Sayer, Gregory

Venetiis, 1627

xviiij. Absolutio ab excommunicatione maiori, qualiter legitimè conferatur,
& quibus præmissis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13883

nard. vt refert glo. vbi supra, & Anchar. ibi, & Panorm. in cap. ad præsentiam, num. 3. & ibidem Decius, de appellat. & Nauar. in Manuali, cap. 27. nu. 278. Couarruias autem in cap. Alma mater, par. 1. §. 12. num. 8. verfic. Iudex verò, de sent. excom. lib. 6. ait primam opinionem esse communem, & tandem vtramque opinionem concordans, ait, Delegatos Apostolicos, qui delegantur ad cognoscendas causas extra Curiam, habere hanc facultatem absoluendi ad cautelam; & sic praxi recepta est hæc secunda opinio in istis; Delegatos vero ad causas cognoscendas in Curia, nõ habere hanc facultatem nisi ex speciali eorum missione, vt vsus & praxis habet, & tradit Rota, Decis. 810. in antiq. & sic vera est prior opinio.

16 Circa decimum, certum est aduersarium, seu partem impedire non posse, quo minus excommunicatus ad cautelam absoluat, excepto vno casu, scilicet, vbi opponit eum pro manifesta offensa fuisse excommunicatum; in quo casu, si probare eam poterit infra octo dierum spatiũ, non absoluetur, nisi prius realem satisfactionem præmiserit; sin autem eam aduersarius intra octo dies numerandos ob ipso die quo Iudex recepit objectionem manifestæ offensa, non probauerit, absolui debet. Et quod diximus de parte, dicendum etiam est de excommunicatore, vt illum impedire non possit, nisi in casu manifestæ offensa, & eo solum modo, quo aduersarius, vt diximus, & colligitur euidenter ex d. c. Solet, §. in prima igitur dubitatione, & ibi Stephan. Costa, numero 57. de sentent. excom. lib. 6.

17 De Iudice verò superiore dissentiant inter se DD. Si quidem, Innocen. in d. c. Solet, num. 7. Ioan. Andr. Philip. Franc. & Gemin. ibi, §. in Secunda, & Anchar. eod. num. 2. & Stephan. Costa, numer. 18. & num. 56. de sentent. excommunic. lib. 6. affirmant, in iudicis arbitrio, & potestate esse, an eam concedere, vel denegare velit ex aliquibus causis, vel coniecturis; Ratio est: quia de iure, antequam quis absoluat, de causa veritate constare deberet, arg. cum contingat, de offic. deleg. cum ergo hæc gratia inducta sit contra iuris istius rationem, non erit extendenda, arg. l. Quod non ratione, ff. de leg. Adde, quod in ca. venerabilibus, §. Sed si ex causa, & §. potest quoque, de sent. excom. lib. 6. vtiur Pontifex, hoc verbo (Potest) non verbo (Debet) significans absolutionem hanc fieri de gratia, & non de necessitate.

Alij tamen, vt Bernard. quæ sequitur Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 1. cap. 22. §. 1. num. 15. existimant iudicem eam negare non posse, id quod colligunt ex d. cap. Solet, in consultatione, iuncta responsione, dum queritur, An sine contradictionis obstaculo minus ei debeat absolutionis impendi? Cui consultationi dum Papa respondet, pro Regula ponere videtur, quod petenti absolutio non negetur. Et certe, licet hæc secunda mitior sit, verior tamẽ mihi videtur, vt est communior, prior opinio, illique standum esse, illa ratione: quia cum Innocentius IV. hanc Constitutionem ediderit, & in glossa sua exprimat hanc fuisse intentionem suam, illi standum videtur. Nec obstat ratio in contrarium ex textu deducta, cum enim dicitur, quod absolutio non negetur, id est, negari non potest, hoc verum est ad instantiam excommunicatoris, vel aduersarij, quod ipsi impedire non possint quo minus fiat, & ita probat litera ibi in versiculo, *Quamuis in hoc excommunicator, sin verò habeatur consideratio quoad superiorem, vel officium superioris, poterit ipse hanc absolutionem præstare, & si voluerit, poterit denegare ex iustis causis & motiuis, vt diximus argum. cap. præterea, & cap. in nostra, de testib. & attestat. & fauet gl. in c. Solet, in verbo, contradictionis, de sent. excom. lib. 6.*

18 Ideo autem Põtifex optimo consilio, & ratione statuisse videtur, ne excommunicator, aut aduersarius absolutionem hanc, extra casum manifestæ offensa, impediendi possent, quia verisimile non est, qui excommunicauit, ne factum suum improbet, & nullum esse asserat, absolutionem hanc tributurum esse, sed contra potius, ne ipsa tributur, elaboraturum, id quod etiam de aduersario iudicandum est, cum sua plurimum interfit, ne alter absoluat; cum tamen longe dispat & diuersa ratio in Iudice

fit; ex quo enim nihil sua interest, existimandum non erat ipsum eam denegaturum, nisi ex iustissima causa, vt qui equitatem ob oculos semper habere debeat, & salutari marum semper consulere censetur.

19 Circa vndecimum, Quæ scilicet seruanda sint in hac absolutione prestanda, habentur in ca. Solet, de sentent. excommunic. lib. 6. vbi in foro exteriori cauetur, vt citetur prius aduersarius, & audiatur, quid opponere possit, quo minus absolui debeat excommunicatione. Si verò Sacerdos absoluturus sit aliquem ab excommunicatione, ex commissione superioris, siue per literas fiat illi commissio, siue verbo, vt communiter fieri solent commissiones per literas Põnitentiarij, & sapissimè etiam Praelati mittunt absoluedos ad Sacerdotes; (& idem quando committitur per Bullam, aut Iubilæum) si in his fiat commissio absoluedi solum in foro interiori, & conscientie, non debet vti forma cap. Solet, quia huic foro non congruit citatio partis, sed satis est, vt absoluedus simpliciter promittat se satisfacturum debito, aut offensa, si probabitur excommunicatus; & absoluede debet absque testibus, Notario, vel alia solennitate fori exterioris; si verò committatur ei a Iudice fori exterioris, vt in vtroque foro ad cautelam absoluat, tunc quidem omissa partium citatione, & prætermissa exceptione aduersarij, præmissa tamen iuris cautione, coram Notario, & testibus, vel saltem coram testibus absoluede debet; & tam literæ commissorie, quam fides absolutiõis factæ in acta publica à Notario, aut testibus referri debet, vt sic absolutus alijs suã, si opus fuerit, absolutionem probare possit, quæ non præsumitur, nisi probetur, capit. Sicut nobis, de sentent. excommunic. & glo. in cap. Proposuit, in verbo, de absolutione, de Cleric. excommunicat. ministra. Nauarr. in Manuali, capitul. 27. numero 278. & tomo 2. Consil. Consil. 26. de sentent. excommunicatio. Henriquez libro 13. de excommunicatio. capit. 29. §. 5. & de absolutione ad cautelam hæc sint factis.

Absolutio ab excommunicatione maiori, qualiter legitimè conferatur, & quibus præmissis. Cap. XVIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Absoluens ab excommunicatione maiori, quænam seruare debeat.
- 2 Excommunicatus maiori, ante absolutionem, cautionem saltem iuratoriã de parendo mādatis ecclesię dare debet.
- 3 Iuramentum a pueris propter ætatis infirmitatem exigere non debet.
- 4 Absoluedus an mādatis ecclesię, vel iudicis absoluedis parere teneatur.
- 5 Absolutio ab excommunicatione maiori, etiam non adhibito iuramento, data valet.
- 6 Excommunicatus ob manifestam offensam, ante realem satisfactionem exhibitam, absoluedus non est.
- 7 Excommunicatus pro manifesta offensa quis censendus.
- 8 Satisfactio quænam, & cui faciendã est a percussore monachorum, & religiosorum.
- 9 Clericum secularem percutiens, eidem, non ecclesię satisfacere debet.
- 10 Satisfactio ab excommunicato absoluedo fieri debet, sine absolutio ab excommunicatore, siue a confessore petatur.
- 11 Absolutio ab excommunicatione maiori, quibus in casibus sine reali satisfactione præmissa fieri possit.
- 12 Articulo mortis urgente, non præstita satisfactione reali, excommunicatus absolui poterit.

- 13 Impedimento legitimo existente quo minus quis satisfaciat, quando, & quibus in casibus non premissa satisfactione reali absolvendus.
- 14 Excommunicatus ob contumaciam manifestam, non nisi satisfacta parte ob impensas absolui debet.
- 15 Contumacia quidnam sit.
- 16 Offensa, vel contumacia existente edubia, quid agendum ut absolutio praestetur.
- 17 Excommunicatum maiori, post iuramentum praestitum, & satisfactionem factam, quis absoluet, & quibus caerimonijs adhibitis.
- 18 Episcopus solemniter excommunicatum absolvens, quibus uti soleat, & debeat caerimonijs.
- 19 Caerimoniae solennes in absolutione ab excommunicatione maiori adhibendae, quibus in casibus omitti debeant.
- 20 Excommunicatus denunciatus absolutus, ut talis denunciari debet.
- 21 Absolutio ab excommunicatione qualiter probari possit.
- 22 Excommunicatum denunciatum absolvens, mandata iusta, & rationabilia illi facere debet.
- 23 Mandata rationabilia excommunicato absoluto imponens, quamquam considerare debeat.
- 24 Episcopus, aut alius absolvens de iniectioe manuum habentem impedimentum temporale, ob quod sedem Apostolicam adire nequeat, quod mandare debeat, aut possit.
- 25 Mandatum suscipiens, & ipsum postea non adimplens, in eandem sententiam reincidit.
- 26 Delegatus excommunicatum maiori absolvens, quid considerare, & obseruare debeat.

IN hac absolutione ab excommunicatione maiori à quocunque lata sit, siue à iure, siue ab homine, nonnulla ex communi Doctorum sententia, & iuris Pontificij Decretis obseruanda sunt, de quibus latius agunt Hostiensis in Summa, libro quinto, titulus de sententia excommunicati, numero 14. §. Et qualiter hæc absolutio fieri debeat. Summa Astenfis, parte secunda, titulus 15. Sanctus Antonius tertia parte, titulus 24. capitulo 77. Angelica, verbo, absolutio, tertio, Syluest. verbo, absolutio, tertio, Tabiena, verbo, Absolutio, tertio, Martin. Ledesm. secunda quarti, quaestione 26. articulo primo, Nauar. in Manuali, capitulo 27. numero 47. & seq. & in cap. 1. in princip. numero 53. de poenit. dist. 6. Couar. in c. Alma mater, part. 1. §. 11. nu. 1. de sent. excom. lib. 6. Henriquez lib. 13. de excom. cap. 28. Vgol. de cens. Eccles. Tab. 1. c. 19.

2. *Primum est*, ut ante absolutionem de cautionem saltem iuratoriæ de patendo mandatis Ecclesie, cap. ex tenore, capit. de cetero, cap. cum desideres, de sent. excomm. S. Thom. in addit. 3. part. q. 24. artic. 1. ad 1. & auctores citatis quod procedit siue ab homine, siue à iure excommunicatio lata sit, & siue certo constaret sententiam iustam esse, siue de ea dubitetur, argum. cap. cum contingat, §. verum. ibi, iuxta formam Ecclesie, de offic. deleg. & c. ad reprimendam, de offic. ordin. & cap. venerabili, de sent. excom. & proinde ubi ob cautelam absolutio petitur, secus autem, ubi sententiam nullam esse manifesto constaret, ex quo enim absolutio in hoc casu necessaria non est, nec iniurandum quod absolutionem antecedit requiritur, sicut nec ubi manifesto sententiam iniustam esse sciretur; ex quo enim absque grauamine absolutio tribui debet, c. sacro, §. caueat, & ibi glos. in verb. Absque grauamine, & ibidem Hostiens. & Panor. num. 12. & Felin. numer. 7. & Marian. Socin. sen. num. 25. & num. 202. de sent. excom. & facit pro hac re cap. venerabilibus, §. sane, versic. si verò, de sent. excom. li. 6. iuramentum autem oneris rationem habet, ad iuramentum praestandum compelli excommunicatus non potest.

3. Ab hac tamen regula excipiuntur pueri, à quibus propter ætatis infirmitatem iniurandum exigere non debet, sic Summa Astenfis, par. 2. lib. 7. titulus 5. art. 1. quæst. 3. Syluest.

verbo Absolutio, 3. nu. 3. versic. sciendum est Tertio. Tabiena verbo, absolutio, 3. in princip. Vgol. ubi supra cap. 19. §. 5. nume. 2. in fine, & facit cap. 1. & capit. final. de sent. excom. ubi pueri excommunicati ob Clerici percussione iubentur absolui simpliciter ab ordinarijs, nulla facta iuramenti mentione, id quod etiam tradit Henriquez li. 13. de excom. cap. 29. §. 3. Que tamen res arbitrio Episcopi relinquenda est, an nimirum tales sint quod iurare debeant nec ne, & communiter tradunt auctores, ab imuberis, qui minor est 14. annis, iuramenti onus exigere non debere, hoc est, qui ante pubertatem eam incurrat, licet post eam petat solutionem, iurare non tenetur; Mulieres autem iurare debent, ut notat Syluest. ubi supra.

Ceterum an excommunicatus cum absoluitur iurare debeat stare mandatis Ecclesie vel iudicis absoluentis inter auctores dubitatur; Aliqui enim mandatis Ecclesie standum esse dicunt, arg. ca. Ad hæc, 2. de appellat. & cap. Ad hæc cum inter, & cap. cum desideres, de sent. excom. Alij verò mandatis iudicis standum esse affirmant, arg. ca. 1. de his quæ vi. met. cau. fiunt, & cap. ex tenore, de sent. excom. vt Goffred. & hoc maxime, quando fuit excommunicatus ab homine, cuius mandatum contempserit, vt tamen rectè notat gl. in d. c. 1. de his quæ vi. met. cau. fiunt, in verb. Quod vestro, & Hostiensis in Summa, lib. 5. tit. de sent. excomm. nu. 14. §. Et qualiter hæc absolutio, §. in maiori, in fin. Summa Astenfis, 2. par. lib. 7. tit. 15. q. 7. & Syluest. verbo, absolutio, 3. nu. 3. Non est vis faciendæ, an excommunicatus Ecclesie, vel iudicis mandatis stare iurauerit, in utroque enim casu idem sensus est: quia licet iure stare mandato iudicis, nec illam formam non intelligitur aliud quam per aliam, nec magis astringitur, quia mandatum suum debet esse secundum ius, nec ad aliud extenditur, quia nec de alio intendunt; ideoque iura nunc vnum, nunc alium modum ponunt. Notant tamen auctores differentiam esse posse, quando quis iurat stare mandatis Ecclesie, & quando iurat stare mandatis iudicis, quia si iure stare mandatis Episcopi vel iudicis, nõ vt Episcopi vel iudicis, sed vt personæ, tunc iuramentum personale esse intelligitur, & ideo personam eius cui factum est, non egreditur, nec successorem respicit, arg. c. Ad hoc, de auctorit. & vsu palij, & arg. cap. venientes, & cap. Quintauallis, de iureiur. fin autè iurari stare mandatis Episcopi, vel iudicis, vt iudicis, non astringitur personæ, sed dignitati; quare ipso remoto, vel deposito, nõ maneo ei obligatus, arg. c. per inquisitionem, de elect. & ca. Alius, 15. q. 6. & ff. de solut. l. cum quis, Successori vero illius astrictus remaneo, arg. c. veritatis, de iureiur. quando autem stare mandatis Ecclesie quis iurat, semper includitur successor, arg. c. Quoniam Abbas, de offic. iudic. deleg.

Et quamuis nonnulli vt Hostiensis in Summa, lib. 5. tit. de sent. excom. §. Et qualiter hæc absolutio, versic. in maiori, velint iuramentum esse de substantia absolutionis, ita vt eo pretermisso, absolutio nulla sit; Communis tamen & vera sententia est, quam tenent glos. in cap. cum desideres, in verbo, praestitum, & in verbo Nisi forma, & ibi Panorm. num. 8. & eadem glos. in capit. super eo, 2. in verbo, cum promissione, & Panorm. ibi, nume. 2. de sent. excom. Summa Astenfis, part. 2. lib. 7. titulus 15. art. 1. q. 1. Sanct. Anton. 3. par. tit. 24. ca. 77. §. 1. Vgol. de cens. Eccles. Tab. 1. c. 19. §. 5. numero 3. Syluest. verb. absolutio, 3. num. 3. Tabiena verbo, Absolutio, 3. numero 1. Caiet. verb. absolutio, c. 4. Couar. in cap. alma mater, 1. par. §. 11. numero 7. de sentent. excomm. lib. 6. Nauar. in cap. 1. in princip. numero 54. de poenit. distinct. 6. Henriquez lib. 13. de excomm. cap. 28. §. 4. vt scilicet absolutio tributa valeat, iuramento etiam non adhibito, eo quod iuramentum de substantia absolutionis non est, sed introducendum potius est de consuetudine, & ad cautelam, quam de iuris rigore, & ne de cetero talia præsumant timore iuramenti præstiti, vt colligitur ex dict. capit. cum desideres, §. cui questioni, de sentent. excom. argum. capit. pessimam, 2. q. 8. præterquam quod aliqui absoluunt sine iuramento, quod non fieret, si esset de substantia absolutionis, id quod colligitur ex ca. super eo, 2. de sentent. excomm. ubi absoluunt qui iurare noluerunt, & capitu. A Nobis, 2. in fine, ubi absoluitur,

P mortuus,

notus. de quo tamen certum est, quod iurare non poterit. Immo vero ipsemet Papa in d. c. cū desideres, §. cui questionis, satis significat iuramentum de substantia absolutionis non esse cum dicat *absolendum esse secundum formam Ecclesie post iuramentum præstitum*, significat aliud esse formam, aut iuramentum, cum vnum possit alterum facienda in sit. Deinde vero absolutio vinculum contractum tollit, vt constat ex ipsis absolutionis verbis, *Ego te absoluo* & cap. iuramentum autem vinculum de nouo imponit, ne scilicet de cetero in culpam illam, aut aliam similem incidat; & proinde de absolutionis substantia esse nō potest; Non est tamen sine iusta & rationabili causa iurandum omittendum prout auctores omnes, arguunt, cap. super eo 2. de sent. excom. affirmant.

6 *Secundum est*, Quod si ob manifestam offensam excommunicatus fuerit, ante realem satisfactionem exhibitam absoluti non debet, vt in cap. ex parte, 1. de verb. sign. habetur, & cap. venerabilibus, §. porro, vers. similiter, & cap. solet, §. in prima igitur dubitatione, de sentent. excom. lib. 6. & ibi Anchar. num. 4. & Gemin. numer. 5. Franc. vers. ficul. in Glof. vers. Emenda & idem notant glo. in cap. Quamquam, in verbo satisfecerint, de censur. lib. 6. & in cap. Quoniam in verbo satisfactionem, de immo. Eccles. lib. 6. Panor. in cap. Questioni, num. 9. de appell. & in c. prudentiam, §. final. num. 1. de offi. deleg. & in cap. cum contingat, num. 1. de offi. deleg. & in cap. cum contingat, num. 1. tit. eod. Hostien. in Summa. li. 5. tit. de sent. excom. §. Et qualiter, vers. sic. Secundum etiam requiritur, Summa Astensis, p. 1. 2. lib. 7. tit. 15. artic. 2. & S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 77. vers. 2. Secundum Angelica. verb. absolutio 3. numer. 1. Syluest. verbo absolutio 3. num. 3. §. secundum. Tabiena, verb. absolutio 3. vers. Tertium. Nauar. in cap. 1. in princip. numer. 54. de penit. dit. 6. & in Manual. cap. 26. num. 7. vers. Nono. Couar. in cap. Alia mater, p. 1. §. 11. num. 11. vers. verum. de sent. excom. lib. 6. Henriquez lib. 13. de excom. c. 28. §. 1. Vgol. de cens. Eccl. Tab. 1. c. 19. §. 6. num. 1.

7 Pro offensa vero excommunicatus is dicitur, qui iussus aliquid facere illud non fecit; Manifesta vero seu Notoria illa dicitur, que constat vel per confessionem partis, vel per rei euidentiā, vel per legitimam probationem in iudicio, argum. cap. ex parte 1. in actio, ca. cum olim, de verb. sign. Si ergo quis excommunicatus fuerit, quod iussus restituere non restituit; aut quia monitus sit, aut obligatus ad aliquid dandum, vel faciendum; ad mandatum Iudicis non det, vel non faciat, & propterea excommunicatus sit; aut etiam manifesto constet quem excommunicatum esse ob Clerici percussione, non ante realem satisfactionem absoluti debet. Quorum omnium ratio est: quia cum monitus obedire recuset, vt pariat cogendus est, & proinde vt satisfaciatur priusquam absolutionis beneficium consequatur.

8 Cui autem satisfaciendum sit, quando quis Clericus, aut monachum percusserit, aut seruum vulnerauerit, habetur in c. parochianos, & ibi glo. in verbo satisfaciatur & Panor. ibi, num. 4. de sent. excom. Summa Astens. par. 2. li. 7. tit. 15. q. 7. 8. & seq. pro percussione namque Monachi satisfactio pecuniaria fieri debet Monasterio, quamuis si satisfactio læso, etiam satisfactum censeatur monasterio; quia quicquid monacho datur, acquiritur monasterio; cum ad monasterium, de statu monach. Nō potest autem monachus contra iniuriantem agere, nec illi iniuriam remittere, & si remittat, nihil agit; sed actio competit monasterio, & monasterium solum iniuriam monacho factam valide remittere potest.

9 Clerico autem seculari percusso satisfactio eidem facienda est, non autem Ecclesie, nisi fortassis Clerici percussio in Ecclesie iniuriam & contumeliam redundet, nam tunc Ecclesia agere potest actione iniuriarum, vnde, si vtrique, hoc est, & Clerico, & Ecclesie iniuria fiat, vtrique actio nascitur; actionem autem competentem Clerico in hoc casu Ecclesia remittere non potest, sicut nec Clericus actionem Ecclesie competentem, sed Clericus suam, & Ecclesia suam tantum remittere valet, argumen. ca. cum desideres, §. fin. & cap. contingit, de sent. excom. & quod

not. in cap. si is qui, 23. quest. 4. & in cap. Salomitarum, dist. 63. Panor. in d. cap. parochianos, num. 4. Summa Hostiensis, lib. 5. tit. de sent. excom. §. Et qualiter, vers. Secundum. Summa Astensis, parte 2. li. 7. tit. 15. artic. 2. q. 10. Si vero Clericus fuerit diuersarum Ecclesiarum, quarum vna sit in commedam, altera in titulum, Ecclesia, vbi est intrusatus, habet actionem, quod si vtraque est in titulum, & propter vnam tantum eorum iniuria interrogata sit, illi soli competit actio; si vero propter vtramque, vel simpliciter iniuria est interrogata, tunc vtrique competit actio. Ex eadem enim iniuria actio pluribus personis competere potest; vt puta, si iniuria inferatur vxori alicuius, actio non solum sibi, sed etiam marito, & patri competit, l. 1. & 2. ff. de iniur. Quia vero Ecclesie generali semper intelligitur fieri iniuria ex huiusmodi Clerici percussione, consequenter eidem per solennem reconciliationem satisfaciendum est; de qua habetur in cap. cum desideres, in fine, de sent. excom. & hanc, nec non & penitentiam iniunctionem, non alius quam Sacerdos ad minus facere potest.

10 Ob offensam itaque manifestam regulariter absolutio impendi non debet, priusquam sic excommunicatus realem satisfactionem saltem ad modum sibi possibilem exhibuerit; Quod procedit, siue in excommunicatione iuris, siue hominis, incidit, arg. c. ex parte, 1. de verb. signifi. & not. Panor. in cap. ex tenore, num. 1. & cap. ea noscitur, numer. 3. de sentent. excommunicat. & siue absolutionem petit ab ipso excommunicatore; & siue absolutio petatur a Confessario in foro penitentiae, ex Marian. Socin. in cap. porro, num. 7. de sentent. excommunicat. Martino Ledesin. 2. 4. quest. 16. artic. 1. dub. vlt. Caiet. in Summa, in verbo, excommunicationis absolutio, vers. Et simile est de emenda, Sotus 4. dist. 22. quest. 2. art. 3. Conclus. 2. Nauar. in Manuali, cap. 26. num. 7. & cap. 27. num. 37. & nu. 278. vers. Sexto. & in cap. 1. in princip. nu. 54. de penit. dit. 6. & tom. 1. Confil. Confil. 75. de Regul. dub. 11. num. 36. & tom. 2. Confil. Confil. 6. numero 3. & Confil. 11. numer. 1. de sentent. excommunicat. Henriquez lib. 13. de excom. cap. 28. §. 1. Vgol. de censur. Eccl. Tab. 1. cap. 20. §. 6. numer. 6. qui omnes docent, Confessarium per privilegium suæ Religionis, aut per Bullam Cruciatæ absolendi potestatem habentem, non nisi satisfacta parte valide absoluere posse; Neque enim in diplomate cruciatæ conceditur facultas absolendi a sententia excommunicationis, nisi satisfacta parte; facultas autem non est amplior, quam verba sonant, & merito, siquidem in partibus iniuriam & præiudicium absolutio talis crederet; quandoquid ob huiusmodi illicitam absolutionem difficilius pars debita recuperabit; vnde docent sic excommunicatum quamuis impotentem, Confessarium in hoc casu absoluere nō posse, cum sola iuris cautione, ne debitus iuris ordo perturbetur, sed illum ad partem mittere debet; aut (si pars nolit concedere licentiam absolendi, vel si longissime absit) ad Iudicem qui excommunicauit recurrere debet; quod si hic etiam longe absit, ad Ordinarium loci mittendus erit excommunicatus, cui tanquam coequali censetur absente tacite in hoc casu vices suas committere. Immo vero, etiam si Papa absolendi facultatem, nulla facta satisfactionis mentione, concedat, non nisi præmissa satisfactione absoluere potest; cum in hoc casu Papa ad solam formam iuris facultatem absolendi concessisse censeatur; & denique etiam si in articulo mortis quis constitutus fuerit, non nisi præmissa satisfactione absolui debet, vt notat gl. in Clem. 1. §. penult. in verbo, & tunc, de hæret. Felin. in c. cum contingat, num. 1. de offi. deleg. Vgol. in vbi supra.

11 Dixi regulariter, Quia in quibusdam casibus sine reali satisfactione absoluti valide potest. Primo enim si Iudex, & pars longe absint, possit tunc confessarius per Bullam & privilegium ex causa absoluere impotentem, cum cautione pignoratitia, vel si malit fidei iuratoria, aut si hæc non habet, cum cautione iuratoria: Quia in hoc casu rationabiliter Confessarius presumere debet intentionem Iudicis, aut partis fore, si adesset, aut certe mentem Pontificis esse, ne impotens, qui totum quod potest, facit, tam graui excommunicationis pœna frustra ligatus teneatur. Immo vero, vt præfati auctores, maxime Nauar. in Man.

ram graui excommunicationis pena frustra ligatus teneatur. Immo vero, vt praefati auctores, maxime Nauarr. in Man. c. 17. num. 48. & facium quae docet cap. 17. Manual. numer. 56. & 57. Caietan. in Summ. verb. excommunicationis absolutio. Henriquez. lib. 13. de excommunicat. ca. 28. §. 1. docent, etiam si praesentes essent pars, & iudex, si tamen excommunicatus moraliter impotens sit dare realem satisfactionem (aut non nisi notabiliter vilius vendendo bona sua satisfeceret) satis est in utroque foro dare satisfactionem iuris sibi possibilem (& compellitur iudex inuito etiam creditore rem absoluere, siquidem ad id impossibile nemo tenetur, l. impossibilem, ff. de reg. iur. & facit cap. Ouardus. de solut. facienti enim quod in se est, Ecclesia Mater pia beneficium absolutiois negare non intendit.

2 Secundo in articulo mortis non praestata satisfactione reali excommunicatus absoluitur, si vel vrgente morte, tempus satisfaciendi non datur, vt habetur in cap. vt. de sepult. & ibi Panorm. numer. 3. & idem Panorm. in cap. Questioni, numero 9. de appellat. & in cap. in literis. in fine. de rap. & glos. in Clement. 1. §. penult. in verbo, lex tunc, de haer. vel facultatum suarum inopiam satisfacere non possit, nisi cum maximo suo damno, & ruina, argum. cap. Ouardus. de solut. glos. in Clement. 1. §. penult. vbi supra, & glos. in cap. Ea noluitur, in verbo, iuxta facultates, de sentent. excommuni. Nauarr. in Manual. cap. 27. numer. 47. Henriquez & Vgolin. vbi supra, quo casu satis erit cautionem pignoratitiam, aut fideiusoriam, aut iuratoriā praestare, & hoc etiam inuito & repugnante aduersario; cum Ecclesia cupiat ne in excommunicatione detineatur, qui facit quod potest, nec finem ad se redeunt occidit, argum. cap. super eo, de heret. lib. 6. & glos. in c. ex parte, 1. in verbo, pro contumacia, in fine, de verb. signific. & hoc ne viuis Ecclesiae suffragiis, & mortuis Ecclesiastica sepultura priuetur.

3 Alios duos casus ponit Vgolin. d. §. 6. in quibus non praestata satisfactione reali absolui potest; Quorum primus est, vbi facere non possit quod debet, ob aliquid impedimentum quod prohibetur illud facere; vt si quis ea de causa excommunicatus sit, quod habet beneficium curatum non suscipere ordines, iuxta cap. licet Canon, de electio. lib. 6. in quo casu quoniam excommunicatus ordines suscipere non potest, argum. cap. cum illo, de sentent. excommuni. ob eam rem primus absoluetur, & idem dicens dum est quousque satisfactio spiritalis est, vel eius conditionis, vt ab excommunicato praestari non possit, vt est collatio beneficij, receptio in Canonicum, &c. tunc enim excommunicatus prius est cum sufficienti cautione absoluendus, quam realis satisfactio praestetur, ex glos. in cap. Solet, in verbo, Emenda, de sentent. excommuni. lib. 6. Innoc. in cap. pro illorum, num. 5. Panorm. ibi, numero 16. & Imola, numero 2. de verb. signific. & Hostiensis ibi. Felin. in cap. cum contingat, numero 3. de offi. deleg. Couar. in cap. alma mater, part. 1. §. 11. numero 11. versic. Sed & si excommunicatus, de sentent. excommuni. lib. 6. Alter casus est, Quando longius tempus requiritur, vt quis id faciat, pro quo excommunicatus est; vt si quis templum construere tenebatur, & non construxerit, & eam ob causam excommunicatus est, absoluetur antequam constructum sit edificium, ob mora periculum, cum cautione de templo quamprimum committi potest & licitando, arg. cap. Questioni, & ibi Panorm. numero 9. & Pappos num. 5. de appellat. Felin. in cap. cum contingat, num. 2. de offi. deleg.

4 Et quod haecenus dictum est de exco. municato ob offensam manifestam, pari ratione dicitur de eo qui ob contumaciam manifestam excommunicatus est, vt scilicet non aliter absoluitur, quam aduersario de impensis prius satisfaciatis, & sufficientem cautionem de stando iudicio praestatis, cap. venerabilibus, §. porro, vers. Secus, de sentent. excommuni. lib. 6. glos. in cap. Quoniam in verbo, satisfactum, de in v. iur. Eccles. lib. 6. Hostiensis in Summ. 1. lib. 5. de sentent. excommuni. numer. 14. §. Et qualiter, vers. Secundum, Summ. Astenis, part. 2. lib. 7. tit. 1. §. 1. & c. 2. in prin. Couar. in c. alma mater, part. 1. §. 11. num. 2.

1. vers. verum ad abolutionem, de sentent. excommuni. lib. 6. Vgol. de Censur. Eccles. Tab. 1. cap. 19. §. 6. numer. 7. Id quod procedit non solum de expensis ob tertiam, aut secundam citationem factis, sed etiam ob primam, nam & sumptus omnes in quacunque citatione facti, restitui debent, & alia quaecunque passus est aduersarius, eo quod citatus non comparuit, aut postquam comparuerit ob eius contumaciam expenderit, ita glos. in cap. Querelam, in verbo, rationabili causa, & ibi Panorm. numero 8. de procur. & in cap. Quoniam contra, in verbo Dilaciones, & Felin. ibidem, num. 15. de probat. Panorm. in cap. finem litibus, de dolo & contumac. idem docet Bar. in l. 1. ff. de iur. & temp. praescrip. & in Authent. Qui semel, & facit 15 cap. actor, de dolo & contumac. lib. 6. Est autem contumacia, cum quis iussus in iudicium venire non venit, manifesta vero contumacia dicitur, cum ipsemet citatus fateatur in iudicio se contumacem, vel cum constat, cum respō disse nolle ad iudicium, vel ad iudicem accedere, c. venerabilibus, §. 1. vers. Secus, de sent. excomm. lib. 6. Card. in Clem. vnica, de dolo & contumac. quaest. 8. Innoc. in c. Solet, in verbo manifesta, de sent. excomm. lib. 6. quae citati responsio probari debet per testes, vt communis DD. tradit opinio, nec sufficeret ipsius publici nunciij sola assertio, vt latius Couar. in c. alma mater, part. 1. §. 11. num. 11. vers. Est autem manifesta, de sent. excomm. lib. 6. annotatur.

16 Quod offensa, vel contumacia dubia tantum fuerit, & non manifesta, tunc quidem licet non praestata reali satisfactione absolui poterit, cautionem tamen idoneam, & sufficientem ante abolutionem dare debet, vt habetur in c. ex parte 1. de verb. signif. & in c. cum contingat, de offic. deleg. & in c. Solet, de sent. excomm. lib. 6. & in c. venerabilibus, §. porro, eod. tit. & lib. 6. vers. Tunc proinus, quod idem auctores omnes superius allati testantur; Id quod etiam in foro penitentiae locum habet, quae cautio tunc sacerdoti facienda erit, ex Nau. in Man. cap. 27. num. 278. vers. Sexto, Vgol. de censur. Eccles. Tab. 1. cap. 19. §. 7. num. 1. sufficiens autem cautio erit pignoratitia, seu fideiusoria, argum. Ouardus, de solut. c. Ex par. 1. vers. Si prius, de verb. signif. & c. Quia fronte, de appellat. & glos. in cap. finali, in verbo, Idonee, de pte. lib. 6. & l. si mandato Titij, §. fina, ff. mandar. & glos. in l. si debitori, ff. de iudic. Quod si nec pignora habeat excommunicatus, quae det, aut fideiusorem, qui pro eo fidem praestet, se inuenite non posse iure iurando confirmet (hoc enim requiritur, vt ei in hac re fides adhibeatur) ex glos. in l. 1. & ibi Iason, num. 22. ff. qui satisficere cog. cautionem iuratoriā dare debet, ex glos. in cap. finali, in verbo, Idonee, de pen. lib. 6. & in cap. ex par. 1. & ibi Panorm. num. 4. de verb. signif. & idem Panorm. in c. Questioni, num. 9. de appell. Hostiensis in Summa, li. 5. tit. de sent. excommuni. n. 14. §. Et qualiter, vers. Secundum, in fine, Summa Astenis, part. 2. lib. 7. tit. 1. art. 1. quaest. 14. Nauarr. in Manual. c. 26. nu. 7. & c. 27. num. 47. & numero 278. vers. Sexto, Couar. in cap. alma mater, part. 1. §. 11. num. 11. de sentent. excomm. lib. 6. de excomm. cap. 28. §. 1. Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 1. c. 9. §. 4. num. 3. & §. 7. numer. 1. Quae cautio qualiscunque fuerit, siue pignoratitia, siue fideiusoria, siue iuratoriā, fieri debet ei, cuius interest si praesens sit, aut alteri, qui illi obligationem absentis acquirit, & in articulo mortis etiam sacerdoti testibus praesentibus cautio haec praestabitur, arg. cap. Quamquam, & ibi glos. in verbo parochiae, & addit. ibi, de viur. lib. 6. Si igitur pro manifesta offensa excommunicatus sit, iurabit se satisfacturum parti, quam primum commode poterit; si vero pro dubia offensa, quod satisfaciet, cum probabitur se iuste excommunicatum fuisse, si denique pro contumacia excommunicatus, iurabit se deinceps venturum, & impensas factas, si debebit, sed restitutum, vt de primo habetur in cap. Ouardus, de solut. de secundo, in cap. Solet, de sentent. excommunicat. lib. 6. & de tertio, in cap. ex parte, 1. de verb. signific. vers. in primo casu, & in cap. venerabilibus, §. porro, de sentent. excommuni. lib. 6.

17 Tertius est, Quod postquam is, qui iurauit, & satisfecit, sicut debuit, praestata cautione, absoluetur, nimiram, aut per eum qui tulit sententiam, vel per superiorem

eius, vel alium, cui sit ab excommunicatore, vel superiore facta facultas, cap. pastoralis, §. præterea, de officio, ord. In qua absolutione ab excommunicatione, quando quis publice excommunicatus publice absoluitur, carimonie quadam in foro exteriori adhibenda sunt, quamuis sine ipsa absolutio valida sit.

Primo, igitur absolvens flexis genibus prostratus ad pedes absolventis stare debet.

Secundo, absolvens indutus superpelliceo, & stola, unum ex septem psalmis penitentialibus recitare debet, cap. A nobis, 2. de sent. excom. nec refert quoniam illorum septem sit ex S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 77. Tabiena, verbo, absolutio, 3. vers. Quartum. Henriquez libr. 13. de excommunicat. capit. 28. §. 4. Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 2. cap. 31.

Tertio, dum absoluitur excommunicatus, scapulae excommunicati nudate flagello semel in quolibet verso percutiuntur vel magis, vel minus, leuius vel acrius secundum quod causa contumacie maior, vel minor requirit. Hostiensis in Summa, libr. 5. tit. de sentent. excomm. numer. 14. §. Et qualiter, versio. Tertium est de forma. Summa Astensis par. 2. li. 7. tit. 15. art. 3. quest. 1. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 77. §. 1. Tabiena, vbi supra, Nauar. in Man. cap. 26. num. 8. & cap. 1. in princip. num. 54. de penit. dist. 6. Henriquez & Vgolin. vbi supra. Quæ carimonia non tam iure, quam consuetudine recepta est, & ideo non sine causa omittenda, com hac ratione homines magis per terrefiunt, & magis erubescunt, & maiorem etiam ipsemet excommunicatus poenæ remissionem patienter sumendo meretur. Quæ tamen verberatio, & scapularum nudatio, debent omitti pro ratione personarum, semper quidem in mulieribus, & etiam aliquando etiam in vicis fiat verberatio, non tamen denudatio, ex Nauar. in d. cap. 1. numer. 54. post psalmum autem dicitur *Gloria patri & c. Si autem erat & c.*

Quarto dicitur *Kyrie, eleison, Kyrie eleison, Kyrie eleison, & Pater noster* & cum his quatuor versiculis, & suis Responsorijs, scilicet, *Vers. Saluum fac seruum tuum, vel ancillam tuam, vel seruum, vel ancillam, si plures sint. Responsorio, Deus meus sperantem, vel sperantes in te, Vers. Nihil proficiat inimicus in eo, vel in ea, vel in eis. Resp. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei, vel eis. Vers. Etsi ei, vel ei Domine turris fortitudinis, Resp. A facie inimici. Vers. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Deinde dicitur, *Dominus vobiscum, & Responderetur, Et cum spiritu tuo.* Postea subiungitur hæc oratio, *Deus cui proprium est misereri semper & parcere, suscipe deprecationem nostram, & hunc famulum tuum, quem, vel hæc famulos tuos, quos excommunicationis catena constringit, miseratio tua pietatis absoluit.* Quæ recitata hæc verba, vel equipollentia dicat, *Auctoritate omnipotentis Dei, & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli, & Ecclesie Sancte sue, & nostra, vel mihi commissa, ego te absolvo ab omni vinculo maioris excommunicationis, in quam ob hanc, vel illam causam incurristi, & restituat Sacramentis Ecclesie, & communioni fidelium in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti Amen.**

Quinto, Absolutum absolvens dextra eius apprehensa in Ecclesiam inducat, reddendo ei communionem Christianam, sic enim explicatur absolutionis effectus; reddit enim absolutio, ea, quæ abstulit excommunicatio, & remouet impedimentum, quod intulit ligatio. Quas omnes carimoniae latius tradunt, & explicat Hostiensis in Summa, libr. 5. tit. de sentent. excom. nu. 14. §. Et qualiter, versio. Tertium, Summa Astensis par. 2. libr. 6. tit. 15. art. 3. S. Anton. 3. par. tit. 24. c. 77. Angelica, verbo, Absolutio, 3. Tabiena, verbo, absolutio, 3. Caiet. verbo, Absolutio ab excommunicatione, Martin. Ledes. 2. q. 26. art. 1. Couar. in cap. alma mater, par. 1. §. 1. nume. 11. de sentent. excommuni. lib. 6. Nauar. in Manual. capit. 26. numer. 8. & in capit. 1. in princip. numer. 54. de penitent. distinct. 6. Henriquez libr. 13. de excommuni. capit. 28. §. 4. Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 2. capit. 3. quæ carimoniae omnes ex capit. A nobis, 2. & DD. ibi de sent. excommuni. colliguntur, & adhibenda sunt tam in priuatis, quam in publicis absolutionibus, vt monet Vgolinus vbi supra, excepta verberatione,

hec enim in locis publicis, quando sit confessio peccatorum adhiberi non debet, ne exinde confessio reuelatio fiat. Preces autem semper adhibentur sine priuatum, sine publice fiat absolutio. Immo vero, non solum carimoniae hæc in absolutione excommunicatorum, qui viuunt adhiberi debent, sed etiam eorum, qui mortui sunt, ex d. cap. Anobis, 2. & DD. verberabitur enim tunc, cadaver mortuum si non sit sepultum, nam eo iam humato verberabitur sepultura, ex Syluest. verbo, Absolutio, 3. numero 15. dubio 1. & Nauar. in c. 1. numero 55. de penit. dist. 6. Huiusmodi autem solennis absolutio a solo sacerdote fieri potest, ex Hostiensis & alijs vbi supra, arg. capit. Quia sacerdotes, & capit. hæc consuetudinem. 10. quest. 1. cum solius sacerdotis sit, vt ibi dicitur, *solennes preces pro populo offerre.*

18 Quando autem Episcopus solemniter aliquem absoluit, alias carimoniae adhibet, quæ ponuntur in cap. cum aliquis, 11. quest. 7. debet enim Episcopus, qui ipsum excommunicauit, vel in persona propria, vel per alium excommunicatum, ante ianuas Ecclesie venire, & duodecim precibus eum eo, qui eum hinc & inde circumstare debent, & si ille excommunicatus ad terram prostratus veniam postulet, & de futuris cautela spondeat, tunc Episcopus apprehensa manu eius dextra, in Ecclesiam illum introducat, & communioni Christiane reddat, vt supra, dicendo septem Penitentiales Psalmos, cum precibus sapradictis, quæ omnia satis colliguntur ex cap. cum desideres, §. in d. c. A nobis, 2. de sent. excommuni. & capit. cum aliquis, 11. quest. 3. Quia forma, qui non sunt Episcopi, vt non possunt, talemque formam nec Episcopus ipse adhibere debet, nisi quando solemniter absoluit.

19 Omittuntur autem in aliquibus casibus hæc carimoniae solennes in absolutione excommunicationis maioris. Primo, quando quis absoluitur ad tempus, vt testimonium ferat, Tribuitur enim hæc absolutio ei, qui adhuc contumax est, cum tamen absolutio hæc solennis contumacia d. n. non possit arg. c. A nobis, 2. in fine, & c. Sacris, de sent. excommuni. Secundo, quando absolutio datur ab eo, qui licet iurisdictionem in foro exteriori habeat, non tamen est Sacerdos. Tertio, quando temporis angustia non patitur, quia scilicet breui mortuus est excommunicatus, tunc enim satis erit dicere, *Absoluo te a vinculo excommunicationis maioris, vt iudices præfati testantur.* Quarto, quando inuite lata fuit excommunicatio, talis enim statim absolvens est, arg. capit. venerabilibus, §. si certum est, de sent. excommuni. libr. 6. Ex quo enim iniuste excommunicatus est, venia contumacie præcarum non possit. Quinto, quando excommunicatio lata est non feruata forma, arg. capit. Sacro, de sentent. excommuni. in antiq. capit. medicinalis, eod. tit. libr. 6. Sexto, quando absolutio petitur ad cautelam, ex Nauar. in Manual. capit. 26. numer. 9. Septimo, quoniam sine causa omittuntur, videlicet tamen absolutio, cum hæc de re essentia non sint, vt licet tradunt Hostiensis, & Astensis vbi supra, S. Anton. 3. par. tit. 24. capit. 77. §. 11. versio. Tertium, Syluest. verbo, absolutio, 3. Angelica, verbo, absolutio, 3. numer. 2. Tabiena, verbo, absolutio, 3. numer. 8. Caietan. verbo, absolutio ab excommunicatione, versio, quoad tertium. Nauar. in Manual. c. 26. nu. 9. & in c. in princip. nu. 56. de penitenti. distinct. 6. Couar. in c. alma mater par. 1. §. 11. nu. 7. de sent. excommuni. lib. 6. & communis hæc est omnium DD. sententia.

20 Post absolutionem huiusmodi factam ab excommunicatione, denunciari ibi debet absolutus, vbi prius excommunicatus denunciatus erat. Sicut enim illa denuntiatio facta fuit, vt ab omnibus euitaretur, ita & hæc facienda est, vt ab omnibus recipiatur, quando quidem alias semel excommunicatus, pro tali semper habendus est, quousque absolutus probetur, argument. Clement. Religiosi, de priuileg. & latius tradit Couar. in capit. alma mater, par. 1. §. 2. numero 6. de sentent. excommuni. libro 6. excommunicatio enim solo temporis intervallo non tollitur. Non est tamen faciendi huiusmodi absolutionis denunciatio, quando quis pluribus excommunicationibus irretitus fuerit, & ab vna solum absolutus sit; Tunc enim adhuc ob alias vitari debet, arg. c. officij, de

de sent. excomm. neque etiam cum in solo penitentia foro absolutus; in foro extra penitentia forum, absolutus, si neque denunciatus, neque notorius Clerici percussor fuerit, cum per Extrauag. *Ad curiada scandala*, Martini Valias vitandus non fuerat. Solum ergo denunciatio facienda est, quando publice excommunicatus fuit, & cum in foro exteriori ab omni excommunicatione tali absolutus sit.

21 Probari autem potest absolutio, Primo vel literis & instrumentis authenticis absolutiois, cap. Sicut nobis, & ibi Panor. Felin. & DD. de sent. excomm. quas literas absolutus apud se custodiat, vt per eas se absolutum probare possit; vnde & absolvens ei absolutiois literas dare debet, vt docent glos. in c. cu in iure, in verbo, super mandato, & ibi Panor. in fine, de offic. deleg. & glos. in ca. proposita, in verbo, de absolutioe, & ibi Panor. de Cler. excomm. ministr. Vgolin. Tab. 1. c. 24. vel Secundo per testes, vt ca. sicut nobis, & ibi Panor. & Felin. de sent. excomm. Nau. in M. in c. 27. num. 278. vers. Septimo qui dno factem esse debent, in orz ex in duorum, aut trium testum sit omne verbum, *M. ubi* 18 & glos. in d. c. sicut nobis, in verbo, alio modo, vox enim vnus nullus esse dicitur, arg. c. veniens in fine, & cap. cum a nobis, de testib. Hinc Nauacrus vbi supra, monens, quod vbi comitatur Confessario specialis alicuius absolutio ad cautelam in vtroque foro, quod eorum Notario, & testibus, vel testibus saltem, absolueri debet, vt absolutioem probare possit. Quod tamen intelligi no debet, quando excommunicatus in foro solim penitentia absolutus, tunc enim per ipsum sacerdotem solum, qui absoluit, probatur, & soli sacerdoti sine alio teste credendum erit. Vel Tertio, satis sufficienter probari videatur absolutio ab excommunicatione per denunciationem auctoritate superioris factam. Vel quarto, si ea iura cognita, ad osculum, & communionem a superiore fuerit admittus, ex Innoc. in cap. cum olim & ibi Panor. num. 7. de privilegi. Summa Astenfis, par. 2. lib. 7. tit. 15. artic. 3. quest. 1. r.

22 *Quartum est*, vt postmodum absolvens faciat illi mandata iusta, & rationabilia, ex Hostiensis in Summa, lib. 5. tit. de sentent. excomm. num. 14. §. Et qualiter, vers. Quartum. Summa Astenfis, par. 2. lib. 7. tit. 15. artic. 4. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 77. §. 1. vers. Quartum. Angelica, verbo, absolutio, 3. num. 1. Syluest. verbo, absolutio, 3. nu. 3. §. Quartum. Tabiena verbo, absolutio, 3. vers. Quinta est. Nau. in cap. 1. in princip. numer. 54. de penit. dist. 6. Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 1. c. 19. §. 5. num. 2. postea enim ab iniustis, iniuris, & irrationabilibus appellare, arg. ca. vt debitus, de appell. & c. fin. de pact. quod verum est in foro exteriori, vt Nauar. vbi supra, notauit, in foro enim interiori satis esse putat non accepta te illa; quia in eo foro non appellatur, quippe quod secretum est, capitulum sacerdotum, de offic. ordin.

23 Quod vt melius faciat, considerare debet, an a iudice, vel a Canone ligatus sit: Et quidem si a iudice ligatus sit, & offensam notoriam esse constituerit, non nisi premissa satisfactioe absolui debet, secundum ea que superius dicta sunt; si vero dubia sit, absolvens est talis, non obstantibus cuiusquam contradictione, & post absolutioem merita cause a partibus audienda sunt, & si apparuerit iuste excommunicatum fuisse, absolutus ad excommunicatorem remittitur, vt eius sententia, seu mandata pateat; Quod si facere renuerit, in eandem sententiam reducitur vique ad satisfactionem condignam inuincibiliter obseruanda; si autem sententia iniusta apparuerit, nullum mandatum absolutioe fiet. Quod si a Canone excommunicatus fuerit, tunc mandatum iustum & rationabile erit, si ei principaliter iniungatur, ne vnquam contra Canone illum veniat, nisi forte in casibus a iure concessis, vnde incendiario iniungendum est, ne vnquam de cetero ignem apponat, 23. quest. 8. cap. pessimam. Quod intelligi debet, nisi forte ratione iusti belli. Non enim alicui iuris beneficium auferendum est. Et percussori Clerici iniungendum est, ne de cetero Monacho, vel alicuius religionis conuerso, aut Clerico manus iniiciat violentas, nisi se defendendo, aut de mandato prelatorum suorum, vel nisi super eum prelationis ministerium, aut magisterium habeat, aut cum ipso

in eadem Ecclesia socius esse noscatur, vt habetur in cap. ex tenore, de sentent. excomm. Richar. 4. distinct. 18. artic. 10. quest. 2. ad secundum. Excipiendi sunt etiam omnes casus, in quibus iniiciens manus violentas in Clericum no incurrit excommunicationem. Ratio autem quare tale iuramentum & mandatum no indicitur illis, qui in eadem Ecclesia socij esse noscuntur, id est, illis qui communiter viuunt, & sub vno tecto dormiunt, & in eadem domo vescuntur, etiam si seculares sint, est propter periculum, ex Richar. vbi supra, & glos. in d. cap. ex tenore, in verbo socius, quia presumitur quod facilius veniunt ad verba, & sic ad factum, propter assiduam conuersationem; vnde Summa Astenfis par. 2. lib. 7. tit. 15. art. 4. quest. 1. post Raym. docet, vt sub iuramento nihil alicui mandetur, vbi presumitur, quod ipsum non sit seruaturus. Similiter ab heretico reuertente requiritur iuramentum, quod de cetero non habetur, c. Quoties, l. q. 7. & glos. in capi. cum aliquis, in verbo cautelam, l. q. quest. 1.

24 Sed & quando Episcopus, aut alius absoluit de iniectioe manuum impedimentum habentem temporale, propter quod ad sedem Apostolicam accedere no possit, puta eum, qui est in articulo mortis, infirmum, pauperem, capitales iniurias habentes, (excepto mandato hoc, vt sedi Apostolicæ quam primum commodè poterit cessante impedimento se presentet, mandatum eius suscepturus, cap. eos qui, de sentent. excomm. lib. 6.) nihil preterea mandabit, quandoquidem alia mandata dare, ad Papam pertinet. Quod idem dicendum est quando cunque quis ab aliquo absoluitur, qui aliàs ab alio absolendus fuerat, vt cum quis a delegato absolutus est, cum esset ab ordinario excommunicatus, & ab eo absolendus; sic absolutus ad eum mitti debet, mandata eius suscepturus, a quo aliàs absolendus erat. Excepto tamen casu quo libera absoluedi facultas alicui conceditur; tunc enim nec ad excommunicatorem, nec ad eum, a quo aliàs absolendus erat, remittitur, sed ipsemet absolvens mandata iusta & rationabilia dare debet; prout, vbi per Bullas Pontificias absoluedi facultas tribuitur obseruari constat.

25 Quod si qui mandatum suscepit, ipsum postea non adimpleat, in eandem sententiam re incidit, vt cap. eos, qui de sentent. excomm. lib. 6. habetur, secundum ea que in superioribus capite decimo sexto latius explicata sunt, vbi diximus absolutum ab eo, qui aliàs absoluedi potestatem non habuerat, propter imminens mortis periculum, vel aliud legitimum impedimentum, si huiusmodi cessante impedimento, se illi a quo absoluedus erat, quam cito commode poterit, non presentauerit, mandatum eius super his, pro quibus erat excommunicatus, humiliter recepturus, & secundum iustitiam satisfactorus, in eandem sententiam ipso iure re incidere. Quod intelligi debet de eo, qui absoluitur ab eo, qui aliàs absolueri eum non poterat; Nam si quis simpliciter ab habente iurisdictionem ordinariam absoluitur ab excommunicatione, premissa cautione de satisfaciendo, etiam si non satisfecerit, nequaquam in priorem excommunicationem incidit, sed oportet, quod iterum excommunicetur, text. celebris in capit. ad reprimendam, de offic. ordin. & Panor. & Felin. ibi, Decius in cap. primo, de iudic. Hostiensis in Summa, lib. quinto, titulum de sentent. excomm. num. 14. §. Et qualiter, vers. Quartum est. Summa Astenfis, par. 2. lib. 7. tit. 15. artic. 4. quest. 2. Couar. in capitulo alma mater, part. 1. §. 11. numer. 6. de sentent. excommunicat. lib. 6. & Bern. & Raym. ab iisdem citati. Marian. Socin. in capitulo. Sacro. numero 17. de sentent. excommunicat. Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 1. capit. 19. §. 9. nu. 2. Libertas enim semel licet iniuste obtenta, non retractatur, C. Si aduer. liber. l. 1. & obligatio semel extincta non reuiuiscit, ff. de solutio. l. qui res. §. aream, ad idem 23. q. 4. c. si illic.

26 Quando autem absoluitur a delegato, diligenter considerari deoet auctoritas eius, si enim ordinarius absolute delegauit alteri facultatem absoluedi, non addens vllam conditionem, quamuis dicat se seruet iura, aut dum Papa committit ordinario iuxta Conc. Trid. Sess. 22. capit. 5. de reform. vt absoluat, ac disponet cum aliquo iuxta

formam iuris, valet abſolutio non præmiſſa iuris ſatisfac-
tione, nec præiudicio iuramento de patendo mandatis Ec-
cleſiæ. Sin autem exprimat ne delegatus abſoluat niſi præ-
miſſa reali & integræ ſatisfac-tione, (nempe dum reus po-
teſt) abſolutio ſecus data nulla erit, vt communiter tra-
dunt auctores, Panor. in ca. Piſanis, nu. 3. de reſtit. ſpohat.
Felin. in c. ex parte, num. 8. de conſtit. Sotus 4. d. 22. q. 2. ar.
3. Concluſ. 2. quem referunt & ſequuntur Nau, in Man. c.
27. nu. 37. & 48. Vgol. de Cenſur. Eccl. Tab. 1. ca. 19. §. 6. nu.
5. Henriquez li. 13. de excomm. c. 28. §. 3. & facit d. c. Piſa-
nis, vbi data poteſtate relaxandi ſententiam excommuni-
cationis, reſtituta tamen prius poſſeſſione quadam plenè,
ac liberè, quoniam conditio illa adimpleta omninò non
fuit, abſolutio non valet. Quare vt docet Nau, d. num. 37.
ſi abſolutio extra mortis articulum ab eo fiat, qui per Bul-
las, aut alia præiudicia poſt ſatisfac-tionem factam abſolu-
endi poteſtatem tantum habet, abſolutio aliter tributa
nò valebit, id quod Sotus vbi ſuprà, Nau. in d. c. 27. nu. 48.
in fine, & Vgol. verum eſſe volunt, etiam ſi excommuni-
catus ſatisfacere non poſſit; inopia enim non ſufficit, quo
delegatus ſic datus abſoluat: quamuis Bartol. Medina lib.
2. in tract. conſeſſ. cap. 12. contrariam opinionem præ, proba-
bilem, & tutò prædicari poſſe putet, quia Bulla intelligi
debet, vt ſatisfiat parti, quando id fieri poſſet.

De Cauſa Efficiente abſolutionis excom- municationis maioris, ſeu quis ab ea abſoluere poſſit. Cap. XIX.

S Y M M A R I V M.

- 1 Excommunicatio, alia iuris, alia hominis, & quid vtraque ſit, explicatur.
- 2 Ab omni excommunicatione iure Pontificio lata, que nemini reſeruat, & etiam ab excommunicatione hominis generaliter lata, quilibet proprius prælatus iuriſdictionem fori exterioris habens abſoluere poteſt.
- 3 Prælatus proprius à quacunque excommunicatione per ſtatutum lata, non reſeruata, abſoluere poteſt, etiam ſi non ſit ordinarius, aut ſuperior eius, qui ſtatutum tulit.
- 4 Excommunicationem iuris non reſeruatam incurrentes, & aliquò ſtudij, aut negotij cauſa proficiſcentes, à quibus abſolui poſſunt.
- 5 Excommunicatio generaliter ab homine lata, Canonica, & ſtatuto æquipollet.
- 6 Legislator ſuperior, eiusque ſucceſſor, ab excommunicatione iuris abſoluere poteſt.
- 7 Epifcopo mortuo, & vacante ſede Cathedrali, Capitulum ab excommunicatione iuris, à qua poterat Epifcopus, abſoluere valet.
- 8 Papa deſuncto, an Collegium Cardinalium in ijs, que iuriſdictionis ſunt, miſcere ſe debeat, aut poſſit.
- 9 Legatus ſedis Apoſtolice ab excommunicatione iuris ſibi ſubiectos abſoluere poteſt.
- 10 Legatus ſedis Apoſtolice, an ab excommunicatione Pa-
pe reſeruata abſoluere valeat, & à qua.
- 11 Delegatus, excommunicatus à iure, cuius legislatoris de-
legatus eſt, poteſt abſoluere.
- 12 Sacerdos parochialis, an ab excommunicatione iuris nul-
la reſeruata, poſſit abſoluere.
- 13 Doctorem ſententiæ diuerſæ, de facultate parochorum in
abſoluendo ab excommunicatione iuris, conciliantur.
- 14 Parochi, ex conſuetudine recepta, qua vim legis obtinet,
ab excommunicatione iuris que nulli reſeruat, abſolu-
ere nequeunt.
- 1 C Vm excommunicatio duplex ſit, Alia iuris, alia homi-
nis; de vtraque in ſequentibus breuiter oſtendendū.

eſt, quis ab ea poſſit abſoluere. Excommunicatio autem iu-
ris, non ſolum vocatur illa, que fertur in corpore iuris, ſed
etiam omnis illa, que lata eſt per aliquod ſtatutum perpe-
tuum, per modum legis, ſive hoc fiat à Papa, ſive ab Epifco-
po in ſuis conſtitutionibus Synodalibus. Omnis autem
alia excommunicatio, dicitur excommunicatio ab homine,
ne; vt ſi quis pro furto, vel pro alio delicto, & cauſa exco-
municetur Primo igitur vt rem totam ſuo ordine exphe-
mus, de abſolutione à ſententia iuris; Secundo de ſententia
hominis, Tertio in generali & in communi nonnulla de
vtriſque dicemus. Quoad Primum.

2 *Prima Propoſitio ſit:* Ab omni excommunicatione iure
Pontificio, aut Synodico lata, que nemini reſeruat, &
etiam ab excommunicatione hominis generaliter lata, ab-
ſoluere poteſt in foro exteriori Epifcopus proprius, & om-
nis prælatus proprius, habens iuriſdictionem fori exterior-
is, vt colligitur ex cap. Nuper, §. In ſecundo vero caſu, &
ibi gloſ. in verbo, Non retinuit, & ibi Panor. numer. 5. &
Felin. num. 3. de ſentent. excomm. S. Thom. in addit. 3.
part. quaſt. 24. artic. 1. S. Bonauent. 4. diſtinctio 18. in 7.
part. diſtinct. quaſt. 6. numero 84. Ric. h. r. 4. diſtinct. 18. ar-
tic. 9. quaſt. 1. Durand. 4. diſtinctio 18. quaſt. 4. numero 7.
Palud. 4. diſtinct. 18. quaſt. 5. artic. 1. ſicut Thom. de Ar-
gent. 4. diſtinct. 19. artic. 3. Gabr. 4. diſtinct. 18. quaſt. 3. ar-
tic. 3. dub. 6. Martin. Leſelm. 2. 4. quaſt. 26. artic. 1. Sotus
4. diſtinct. 22. quaſt. 2. art. 3. Concluſ. 3. Henriquez lib. 13.
cap. 27. §. 3. Ex Canonibus Hottienſis in Summa lib. 5. tit. 1.
de ſentent. excomm. numer. 12. §. Quis poſſit abſoluere,
Summa Aſtenſis, par. 2. lib. 7. tit. 13. art. 1. S. Anton. 3. part.
tit. 24. cap. 77. & Angelica, verbo, abſolutio. 1. numer. 2. Pi-
ſanella, in verbo, abſolutio. 1. Tabiena verbo, abſolutio. 1.
numer. 4. Sylueſt. verbo, abſolutio. 1. numer. 4. Nau in Ma-
nual. c. 27. numer. 39. verſ. Quarto, Couar. in calama mater,
part. 1. §. 12. num. 47. de ſent. excomm. lib. 6. Vgol. de Cē-
ſur. Eccl. Tab. 1. cap. 10. §. 1. Rationem huius reddit In-
nocentius Papa III. in d. c. Nuper, Quia cum legiſlator eius
abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuerit, videtur tacitè
abſolutionem ſuis ſimilibus, & conſequerer proprijs Epi-
ſcopis, & proprijs præiudicis concedere; Quod procedit in
quacunque excoicatione à iure lata; ſive feratur à Papa, ſi-
ue à Legato à latere, Nuncio, Patriarcha, Archiepiſcopo,
Epifcopo in ſua dieceſi, ſive à Concilio Generali, Prouin-
ciali, aut Synodo Dieceſiana; cum fauores extendendi ſint,
& pena reſtringenda.

Et multo magis abſoluere poterit ab excommunicatione
lata per ſtatutum, & conſtitutionem inferioris, cum can-
non inferioris maiorem vim habere nequeat, quam Can-
non Pa-pæ; & hoc etiam ſi Epifcopus proprius, ſeu prælatus
proprius nò ſit ordinarius, aut ſuperior eius, qui ſtatutum
tulit: Immo etiam ſi ſtatutum illud, à Papa conſtitutum
eſſet, ex Couar. & Vgol. vbi ſup. poſt Sylueſt. in verbo, abſo-
lutio. 2. nu. 4. §. Quarto; ſi enim à Canone ab ipſomet ſa-
mo Pontifice lato abſoluere poſſit, vt in d. c. Nuper, appa-
ret, multo magis à ſententia alterius Canonis quem idem
confirmavit, abſoluere poterit, quando quidem Pa-pæ cō-
firmatio iuriſdictionem ordinariam Epifcoporū non tol-
lit, arg. 1. & 2. de conſtit. vii. vel inuti. Poterunt igitur Epi-
ſcopus, Archiepiſcopus, Patriarcha, & quicunque alius præ-
latus ſibi ſubiectos, in ſuis Dieceſibus habitantes,
ab excoicatione iuris non reſeruata abſoluere, quod intel-
ligitur ſive ſit ſubditus ratione domicilij, vel ratione deli-
cti, niſi ſit exemptus nemo enim non ſubditum abſoluere
poteſt. Vnde extraneum etiam qui alibi in excommuni-
cationem iuris non reſeruata incidit, vbi per domicilij
trāſlationem ipſius ſubditus factus ſit, Epifcopus, ſeu qui-
cunque alius prælatus proprius abſoluere poteſt, Panor. in
c. propoſuit, nu. 12. de foro compet. Angelica, verbo abſo-
lutio. 1. nu. 7. Immo etiam ſi excommunicatus, qui non
proprio, ſed alieno domicilio ſubditus ſit, abſoluet, vt ſunt
ſeruus, filij familias, ac liberti, qui in patris, ac dominorū po-
teſtate ſunt. H. n. parentum, & dominorum, ac patronorū
domicilium ſequuntur, arg. laſſumptio originis, §. ſi. & l.
filij liberorum, ff. ad municip. dummodo tamen in altero
dieceſim filij familias, ac libertus domicilij nò tran-
ſulerint. Et pari rōne vxorem ſui ſubditi abſoluet, vxor. n.
viri